

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Лоханова Н.О.
“ ___ ” _____ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»

за темою:

Облік і контроль розрахунків по заробітній платі: теоретико-практичні аспекти та напрями удосконалення (на прикладі ВП «Будівельне управління №463 ТДВ«Чорноморгідробуд» в м. Одесі)»

Виконавець

студентка Центру заочної форми навчання
група 41

Покатова Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Сиротенко Наталія Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА 2018
ЗМІСТ

		Стор.
ВСТУП		4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ПО ЗАРОБІТНІЙ ПЛАТІ		5
1.1. Сутність оплати праці, її види та форми.....		5
1.2. Документальне забезпечення обліку розрахунків з оплати праці.....		11
1.3. Порядок відображення розрахунків по заробітній платі в системі синтетичного і аналітичного обліку		14
1.4. Дискусійні питання обліку розрахунків по заробітній платі...		21
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ПО ЗАРОБІТНІЙ ПЛАТІ НА ДОСЛІДЖУВАНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ		24
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ВП «Будівельне управління №463 ТДВ «Чорноморгідробуд» в м.Одесі».....		24
2.2. Організаційно-методичні аспекти нарахування заробітної плати та інших виплат.....		28
2.3. Особливості формування інформації щодо розрахунків по заробітній платі та пов'язаних з нею розрахунків в системі бухгалтерського обліку.....		40
2.4. Шляхи удосконалення обліку розрахунків по заробітній платі.....		45
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ РОЗРАХУНКІВ ПО ЗАРОБІТНІЙ ПЛАТІ		47
3.1. Внутрішній контроль розрахунків з оплати праці		47
3.2. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами...		53
3.3. Напрямки покращення системи контролю розрахунків з оплати праці на вітчизняних підприємствах.....		61
ВИСНОВКИ		4
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		6
ДОДАТКИ		1

ВСТУП

Заробітна плата є основним засобом задоволення особистих потреб працюючих, економічним важелем, що стимулює розвиток суспільного виробництва, зростання продуктивності праці, інструментом перерозподілу кадрів за галузями економіки. З одного боку оплата праці є основним джерелом доходів найманих працівників, основою матеріального добробуту членів їхніх сімей, а з іншого боку, для роботодавців є суттєвою часткою витрат виробництва і ефективним засобом мотивації працівників з метою досягнення цілей підприємства. Саме тому питання теоретико-прикладного характеру оплати праці складають основу соціально-трудова відносин у суспільстві, адже вони поєднують нагальні інтереси всіх учасників трудового процесу.

Актуальність теми. Розрахунки з оплати праці вважаються одним із складних ділянок роботи в системі обліку та контролю. Тому особливої актуальності набуває дослідження теорії та практики бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з оплати праці.

Дослідженню питань обліку та контролю розрахунків з оплати праці приділяли увагу такі вчені як: О.Ф.Вербило, Л.С.Герасимчук, Г.О. Кошулинська, О. К.Лишиленко, І. В. Савченко О. В. Покатаєва, та інші. Проте, незважаючи на значні досягнення науковців, багато питань залишаються невирішеними та потребують подальших досліджень, що і визначило тему випускної роботи.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю розрахунків з оплати праці на ВП «Будівельне управління №463 ТДВ «Чорноморгідробуд» в м. Одесі». Предметом дослідження є методичні та практичні аспекти обліку та контролю розрахунків з оплати праці на вітчизняних підприємствах.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є виявлення проблемних питань обліку та контролю розрахунків по заробітній платі та розробка шляхів їх удосконалення в системі управління підприємств.

Для досягнення мети поставлені для вирішення такі завдання:

- визначити сутність оплати праці, її функції, види та форми;
- дослідити документальне забезпечення розрахунків по заробітній платі;
- проаналізувати ефективність розрахунків з оплати праці та досліджуваному підприємстві;
- розкрити основні засади внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці;
- запропонувати напрями вдосконалення обліку та контролю розрахунків по заробітній платі на підприємствах України.

Методи дослідження. В роботі використовувались такі методи дослідження, як: синтез – для узагальнення різних аспектів обліку і контролю розрахунків з оплати праці; інформаційне моделювання – для дослідження нормативно-довідкових матеріалів; абстрагування – для формування узагальнених висновків на основі аналізу і синтезу інформаційного забезпечення; вибіркоче дослідження, перерахунок, порівняння – для зіставлення даних у динаміці; графічний – для наочного зображення результатів дослідження. Для проведення аналізу ефективності розрахунків з оплати праці використовувалися методи економічного аналізу.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є теоретичні та методичні розробки дослідників, наукові публікації, монографії, матеріали наукових конференцій, первинна документація, облікові регістри, фінансова звітність досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження було виявлено проблемні питання обліку та контролю розрахунків по заробітній платі та розглянуто напрями їх удосконалення в системі управління підприємств.

Для досягнення мети в роботі розкрито теоретичні положення обліку розрахунків по заробітній платі: визначено сутність оплати праці, її функції, види та форми. Досліджено документальне забезпечення операцій, пов'язаних з розрахунками з оплати праці, порядок формування первинного, аналітичного та синтетичного обліку.

У роботі наведена загальна характеристика досліджуваного підприємства – ВП «БУ №463 ТДВ «Чорноморгідробуд» в м. Одесі», основними видами діяльності якого є будівництво будівель та інші спеціалізовані будівельні роботи. При вивченні діючої практики обліку розрахунків по заробітній платі з'ясовано, що досліджуваному підприємстві система обліку автоматизована за допомогою програми «1С: Управління будівельною організацією 8», за допомогою якої формується облік в автоматизованому режимі. Крім того на підприємстві функціонують допоміжні програми «Банк – клієнт», «М.Е.Дос».

Основні фінансові показники ВП «БУ №463 ТДВ «Чорноморгідробуд» в м. Одесі» за період дослідження свідчать про те, що в цілому валюта балансу збільшилася на кінець досліджуваного періоду, що є позитивною тенденцією. Так, загальна сума активів за 2017 р. зросла на 3497 тис. грн. порівняно з 2016 роком в основному за рахунок зростання необоротних активів майже на 32,5 %.

Разом з цим зросли і короткострокові зобов'язання, а саме: кредиторська заборгованість - на 197 тис. грн., кредити та позики - на 206 тис. грн., що вказує на збільшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування своєї діяльності.

З метою зменшення зобов'язань управлінському персоналу доцільно поповнити власні оборотні кошти шляхом збільшення обсягів продажу робіт та

послуг, мінімізації витрат та генерування прибутку від господарської діяльності, що дозволить поліпшити його фінансову стійкість.

В процесі роботи проаналізована ефективність розрахунків з оплати праці та досліджуваному підприємстві. визначено повноту використання трудових ресурсів за кількістю відпрацьованих за звітний період днів і годин, та за інтенсивністю використання робочого часу. Обчислені показники ефективності використання робочого часу й продуктивності праці. Методом ланцюгових підстановок встановлено вплив факторів на величину фонду робочого часу. Результати факторного аналізу показали, що на зміну продуктивності праці одного працюючого спричинили вплив чотири фактори: три з них спричинили негативний вплив (це питома вага робітників в загальній чисельності працюючих, кількість днів відпрацьованих 1 робітником, годинна продуктивність праці), один – позитивний вплив (тривалість робочого часу).. З'ясовано, що на підприємстві існує резерв у вигляді збільшення тривалості робочого дня. Тому керівництву ВП «БУ №463 ТДВ «Чорноморгідробуд» в м. Одесі» в подальшому доцільно враховувати дану інформацію для розробки необхідних заходів щодо підвищення ефективності господарської діяльності.

В роботі розкрито основні засади внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці, унаочнено типові помилки, які найбільш часто виявляються в контрольному процесі та запропоновано напрями вдосконалення обліку та контролю розрахунків по заробітній платі на підприємствах України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арап Г. В. Шляхи вдосконалення аудиту оплати праці / Г. В. Арап, І. Г. Пахомова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – Вип. 4 (2). – 2010. – С. 149-155.
2. Баранов О. Удосконалення системи аудиту оплати праці: проблеми та шляхи вирішення // Довідник економіста. – 2009. – № 10. – С. 50–55
3. Главенко С. І. Теоретичні основи обліку розрахунків з оплати праці <http://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0-1.pdf>
4. Гусарова О. С. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами / О. С. Гусарова // Управління розвитком. – 2014. – №3. – С. 28-30.
5. Гуцаленко Л. В. Внутрішньогосподарський контроль [Навчальний посібник] / Л. В. Гуцаленко, М. М. Коцупатрий, У. О. Марчук. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 496 с.
6. Дороніна О. А. Управління заробітною платою на підприємстві в контексті реалізації Концепції гідної праці / О. А. Дороніна // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. №778. – С. 35-40.
7. Демченко М. М. Контроль виплат працівникам підприємства / М.М.Демченко// Молодий вчений. - № 3 (30), 2016 р. С.70-74.
8. Дудка А. А. Основи організації контролю витрат на оплату праці // Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю: всеукр. наук.-практ. конф., 30 березня 2005 р. – Кривий Ріг, 2005. – 392 с.
9. Завгородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Завгородній, Г. Л. Вознюк. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2009. – 714 с.

10. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній ; за ред. проф. А. Г. Загороднього. – Львів : Магнолія-Плюс, 2006. – 428 с.

11. Зверяков М.И. Теоретические проблемы формирования национальной экономической системы: монография / М.И. Зверяков. – Одесса: Астропринт, 2012. – 352 с.

12. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VIII, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

13. Колосок А. М. Шляхи вдосконалення організації обліку оплати праці на підприємстві / А. М. Колосок // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2012. – С. 110-113.

14. Короткий курс лекцій з дисципліни «Економіка праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://studme.com.ua/195803026319/ekonomika/vidy_edinovremennyh_pooschreniy.htm

15. Крищенко К. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління оплатою праці / К. Крищенко // Україна: аспекти праці. – 2017. – №6. – С. 32-38.

16. Куц О. Підвищення мінімальної заробітної плати не несе жодного економічного навантаження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dyvys.info/2017/12/04/pidvyshhennya-minimalnoyi-zarobitnoyi-platy-nese-zhodnogo-ekonomichnogo-navantazhennya-ekonomist/>

17. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. –К.: Центр навч. літ., 2009.

18. МСБО 19 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vobu.ua/ukr/documents/item/msbo-19-vyplaty-pratsivnykam>

19. МСБО 26 «Облік і звітність щодо програм пенсійного забезпечення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/929_044

20. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov>.

ua / laws/show/2755-17.

21. Порядок проведення індексації грошових доходів населення: Постанова Кабінету Міністрів України № 1078 від 17.08.2003р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1078-2003-%D0%BF>

22. Про затвердження Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, за рахунок коштів роботодавця: Постанова Кабінету Міністрів України №440 від 26.06.2015 р. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1078-2003-%D0%BF>

23. Про оплату праці: Закон України від 20.04.1995 р. № 144/95-ВР, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

24. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8.07.2010 р. № 2464, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T102464.html

25. Про відпустки: Закон України від 15.11.96 р. №504/ 96-ВР, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960504.html

26. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 р. №3356-ХІІ, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>.

27. Про охорону праці: Закон України від 21.11.2002 р. №229, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

28. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. №996-ХІУ, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-xiv>.

29. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці: наказ Державного комітету статистики України від

05.12.2008р. №489 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN42212.html

30. Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Інструкція, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

31. Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KP011266.html

32. Про обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: Постанова Кабінету Міністрів України» від 26.09.2001р. № 1266, із останніми змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2015р. за № 439 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF>

33. Про затвердження Інструкції зі статистики заробітної плати: наказ Державного комітету статистики України від 13.01.2004 р. №5, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>.

34. П(С)БО 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.Nsf/link1/REG4306.html.

35. П(С)БО 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 03.12.1999 р. №318, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0231>.

36. П(С)БО 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. №601, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

37. Розрахункові калькулятори [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://ukrainatoday.com.ua/naraxuvannya-vidpusknix-u-2018-roci-v-ukra%D1%97ni/>
38. Редзюк Т. Ю. Особливості контролю розрахунків з оплати праці [Електронний ресурс] / Т. Ю. Редзюк, С. С. Дем'яненко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – С. 1027-1031.
39. Саух І. В. Витрати на оплату праці: економічна сутність / І. В. Саух // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – №4 (54). – С. 228-292.
40. Семенов Г. А. Організація обліку розрахунків з персоналом з оплати праці Г. А. Семенов, Л. О. Андрущенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/.../index.html
41. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність.: підручник. / Н.М. Ткаченко// 6-те видання. – К.: Алерта, 2013. – 982 с
42. Фінансовий облік -2: навч. посіб. / за ред. д.е.н., професора Н.О. Лоханової. – Одеса: ОНЕУ, Ротапринт. – 2016р.